

Sociaal-Economische
Raad Curaçao

Aan de Minister van Sociale Ontwikkeling,
Arbeid en Welzijn (SOAW)
Mw. mr. R. Larmonie-Cecilia
A h i e r.

Datum: Willemstad, 22 december 2023

Ref.nr.: 127/2023-SER

Betreft: Advies inzake het concept van de Ministeriële regeling, met algemene werking, ter uitvoering van artikel 13, eerste lid, van de Landsverordening minimumlonen¹ (Zaaknummer 2023/043721; ref.nr. 123/SER-2023)

Excellentie,

Gaarne vragen wij hierbij uw aandacht voor het volgende.

Op 15 december 2023 heeft de Sociaal-Economische Raad (SER) het genoegen gehad om uw adviesverzoek te ontvangen met betrekking tot het concept van een Ministeriële regeling, met algemene werking, ter uitvoering van artikel 13, eerste lid, van de Landsverordening minimumlonen (Zaaknummer 2023/043721; ref.nr. 123/SER-2023).

Wij wensen u te informeren dat het aangehechte advies grondig is besproken tijdens de buitengewone voorbereidende vergadering van de SER en unaniem is goedgekeurd tijdens de buitengewone plenaire vergadering van de SER op 21 december 2023.

Voor een gedetailleerde uiteenzetting van onze bevindingen en aanbevelingen, verwijzen wij u graag naar het bijgevoegde adviesdocument.

Namens de Sociaal-Economische Raad,

De fungerend Voorzitter,

Dhr. mr. J.H. Jacobs

De Algemeen Secretaris,

Dhr. drs. R.J. Henriquez

cc.

De Minister van Algemene Zaken,
De Minister van Economische Ontwikkeling,
De Sector Arbeid van het Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn (SOAW),
De Directie Wetgeving en Juridische Zaken van het Ministerie van Algemene Zaken (WJZ),
De Beleidsorganisatie van het Ministerie van Economische Ontwikkeling,

¹ P.B. 2022, no. 135 (GT)

Sociaal-Economische Raad

De Sociaal-Economische Raad (SER) is een vast college van advies met als taak de regering en de Staten te adviseren over het te voeren sociaaleconomisch beleid, aangelegenheden van sociaaleconomische aard en over wettelijke regelingen van sociaaleconomische aard.

Richtinggevend bij de advisering door de SER is het hanteren van een breed welvaartsbegrip waarbij het niet alleen gaat om materiële vooruitgang, maar ook om aspecten van sociaal welzijn en een goede kwaliteit van de leefomgeving, kortom een duurzame ontwikkeling van de samenleving.

De SER streeft daarbij naar kwaliteit en draagvlak: hoge deskundigheid in combinatie met breed gedragen overeenstemming en steun in de samenleving.

Dat kan door in tripartiete vorm – werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers en onafhankelijke leden – te discussiëren over beleid en beleidsvoornemens van de regering en daarover gevraagd en ongevraagd te adviseren.

Diverse maatschappelijke organisaties krijgen ook een luisterend oor bij de SER; afhankelijk van het onderwerp ter advisering, worden deze organisaties op uitnodiging van de SER gevraagd hun deskundigheid in te brengen.

Actuele informatie over de samenstelling en de werkzaamheden van de SER, adviezen, persberichten en het laatste nieuws zijn te vinden op de website van de SER.

Sociaal-Economische Raad
Ansinghstraat 15-17
Willemstad, Curaçao
T (+5999) 461 5406 / 5328
E info@ser.cw
www.ser.cw

Overname van teksten is toegestaan onder bronvermelding

Deskundig Onafhankelijk Verbindend

Inhoudsopgave

Samenvatting van conclusies en aanbevelingen	1
1. Inleiding	3
1.1 Achtergrond adviesverzoek.....	3
1.2 Doel en strekking van de conceptregeling	3
1.3 Aanpak adviesverzoek.....	4
1.4. Oordeel vooraf	4
2. Het standpunt van de SER	6
2.1. Juridisch kader.....	6
2.2. Economische draagkracht en groeipotentieel	7
2.3 Minimumloonverhoging in economisch perspectief	8
2.3.1 Macro-economisch effect.....	8
2.3.2 Sectorale impact	9
2.3.3. Werkgelegenheidseffecten.....	11
3 Samenvatting en aanbevelingen	13
3.1 Belangrijkste bevindingen	13
3.2 Aanbevelingen voor beleidsimplementatie	13
Slot	13

Advies van de SER zoals vastgesteld in de buitengewone plenaire vergadering van de Sociaal-Economische Raad (SER) van donderdag 21 december 2023 betreffende de concept-Ministeriële regeling, met algemene werking, ter uitvoering van artikel 13, eerste lid, van de Landsverordening minimumlonen¹ (Zaaknummer 2023/043721; ref.nr. 123/SER-2023);

Samenvatting van conclusies en aanbevelingen

- Op 15 december 2023 heeft de SER een adviesaanvraag ontvangen van de Minister van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn (SOAW) met betrekking tot de beoordeling van een concept Ministeriële regeling, met algemene werking, ter implementatie van artikel 13, eerste lid, van de Landsverordening minimumlonen.
- Deze concept Ministeriële regeling heeft tot doel het huidige minimumuurloon te verhogen van NAf. 10,70 naar NAf. 11,28, met ingang van 1 januari 2024.
- In dit verband, waarbij de voorgestelde verhoging van het minimumuurloon NAf 0,58 bedraagt, heeft de SER vastgesteld dat de Minister in de Toelichting bij de conceptregeling verschillende overwegingen heeft uiteengezet om de voorgestelde indexatie van 5,4% te rechtvaardigen. Deze overwegingen omvatten de impact van de minimumloonverhoging op andere loonschalen, de totale loonkosten, de effecten op economische activiteit, werkgelegenheid en het algemene prijsniveau.
- Op basis van deze factoren concludeert de Minister dat een verhoging van het minimumloon zowel sociaal als economisch gerechtvaardigd is. Zij erkent echter dat de verhoging, hoewel sociaal gewenst, niet volledig toereikend is om de armoedeproblematiek in Curaçao aan te pakken. Daarom heeft zij gekozen voor een gematigde verhoging in lijn met het inflatiepercentage om de loonkosten beheersbaar te houden en de koopkracht van laagbetaalde werknemers te behouden.
- De SER heeft op basis van de onderbouwing van de Minister een oordeel gevormd over de voorgestelde minimumloonverhoging per 1 januari 2024. Dit oordeel is gebaseerd op uitgebreid onderzoek naar minimumloonaanpassingen, ambtelijke adviezen en wetenschappelijke literatuur.
- Dit oordeel heeft geresulteerd in de formulering van enkele belangrijke aanbevelingen door de SER:
 1. De aanbeveling is verder om de nadruk te leggen op begeleiding en scholing van werknemers, vooral aan de onderkant van de arbeidsmarkt, om hun productiviteit en inzetbaarheid te verhogen;
 2. De SER adviseert om de impact van de minimumloonverhoging op sectoren met lage gemiddelde inkomens nauwlettend te volgen en overheidssteuning te bieden aan gesubsidieerde instellingen om extra loonkosten op te vangen voortvloeiende uit de stijging van het bruto minimumuurloon;
 3. De SER benadrukt verder de noodzaak om eerdere adviezen en relevante sociale en economische indicatoren in acht te nemen bij het beoordelen van de impact van minimumloonverhogingen.

¹ P.B. 2022, no. 135 (GT)

4. De SER beveelt aan om een grondig onderzoek te initiëren naar de oorzaken van de hoge werkloosheid onder laagopgeleiden, met een bijzondere focus op de effecten van de verhoging van het minimumloon.
5. De SER stelt voor om specifiek beleid te ontwikkelen dat gericht is op het verhogen van de arbeidsparticipatie van jongeren en ouderen, rekening houdend met hun lage participatiegraad en hoge mate van economische inactiviteit.

Deze aanbevelingen zijn opgesteld met het oog op het bevorderen van een weloverwogen en evenwichtig minimumloonbeleid voor Curaçao, waarbij zorgvuldig rekening wordt gehouden met de belangen van zowel de werknemers als de economie. De SER streeft ernaar de levensstandaard van minimumloners te verbeteren zonder de bredere economische stabiliteit in gevaar te brengen. Dit vereist een voortdurende en nauwgezette monitoring en evaluatie van de impact van de minimumloonverhoging, met als doel tijdig bij te sturen en eventuele negatieve economische gevolgen te minimaliseren.

1. Inleiding

1.1 Achtergrond adviesverzoek

Op 15 december 2023 heeft de Sociaal Economische Raad (hierna: 'de SER' of 'de Raad'), in overeenstemming met artikel 13, eerste lid, van de Landsverordening minimumlonen (P.B. 2022, no. 135 (G.T.)), een adviesaanvraag ontvangen van de Minister van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn (hierna: 'de Minister'). Deze aanvraag betreft de beoordeling van een door de Directie Wetgeving en Juridische Zaken (hierna: 'WJZ') van het ministerie van Algemene Zaken herzien ambtelijk concept van een Ministeriële regeling, met algemene werking, ter implementatie van artikel 13, eerste lid, van de Landsverordening minimumlonen, voorgelegd aan de Minister op 11 december 2023, onder zaaknummer 2023/043721.

De grondslag voor deze adviesaanvraag is gelegen in het besluit van de Raad van Ministers (hierna: 'RvM') van 13 december 2023, met zaaknummer 2023/043721. Dit besluit omvat de goedkeuring van de RvM voor het voorleggen van het genoemde concept van de Ministeriële regeling, met algemene werking, ter advisering aan de SER.

1.2. Doel en strekking van de conceptregeling

Het desbetreffende concept van de Ministeriële regeling, met algemene werking, heeft als primaire strekking, conform het voorgestelde artikel 1, om het huidige minimumuurloon te verhogen van NAf. 10,70 naar NAf. 11,28, ingaande 1 januari 2024 (artikel 2). De considerans van het concept, en ook de bijbehorende Toelichting, verschaffen een nadere onderbouwing waarin wordt verwezen naar het door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vastgestelde prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie. Uit dit cijfer blijkt dat er, ten opzichte van augustus 2022, voor de maand augustus 2023 een stijging van 5,4% is geconstateerd. Op grond van deze gegevens acht de Minister een indexatie van het minimumuurloon per 1 januari 2024 met 5,4% gerechtvaardigd. Dit impliceert een voorgenomen verhoging van het minimumuurloon met NAf 0,58 per uur, resulterend in een nieuw minimumuurloon van NAf. 11,28 vanaf 1 januari 2024. Bij een verhoging van het minimumuurloon per 1 januari 2024 met NAf 0,58 van NAf 10,70 naar NAf 11,28 per uur zal het bruto minimummaandloon per werknemer met NAf 100,46 maand² stijgen. (zie tabel 1)

Tabel 1: Minimumloon Curaçao 2018-2024

	1/1/18	1/1/19	1/1/20	1/1/21	1/1/22	1/1/23	1/1/24
Minimumloon in Naf	9,175	9,37	9,62	9,62	9,62	10,70	11,28
Verhoging minimum uurloon in Naf	0,175	0,195	0,25	0,00	0,00	1,08	0,58
% verhoging minimum uurloon	1,9%	2,1%	2,7%	0,0%	0,0%	11,2%	5,4%
Minimummaandloon bij 40-urige werkweek in Naf	1.589,11	1.622,88	1.666,18	1.666,18	1.666,18	1.853,24	1.953,70

Bron: Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn (SOAW)

In de context van de voorgestelde verhoging van het minimumloon met NAf 0,58 stelt de SER vast dat de Minister in de Toelichting bij onderhavige conceptregeling een aantal overwegingen heeft geformuleerd om de indexatie van 5,4% te onderbouwen. De belangrijkste overwegingen omvatten de impact van de minimumloonverhoging op andere loonschalen, de armoedebestrijding, de totale loonkosten als gevolg van deze verhoging, de effecten op de economische activiteit, de werkgelegenheid en het algemene prijsniveau.

Gelet op deze factoren concludeert de Minister dat een verhoging van het minimumloon sociaal en economisch gerechtvaardigd is. Dit komt vooral omdat het behoud van koopkracht van de laagstbetaalden kan stimuleren te midden van stijgende inflatie. Tegelijkertijd erkent de Minister dat de verhoging, hoewel sociaal wenselijk, niet volledig toereikend is om de armoedeproblematiek in Curaçao aan te pakken. Er wordt daarom gekozen voor een gematigde verhoging in lijn met het inflatiepercentage, om de loonkosten maatschappelijk beheersbaar te houden en verdere erosie van de koopkracht onder laagbetaalden te voorkomen.

² Toename minimummaandloon = 40 uur x NAf 0,58 x 4,33 weken = NAf 100,46.

1.3 Aanpak adviesverzoek

In deze paragraaf plaatst de SER enkele kritische opmerkingen van procedurele aard voordat zij overgaat tot een inhoudelijk oordeel over het voorstel tot minimumloonverhoging. De SER merkt op dat de door de Minister gevolgde procedure niet volledig aansluit bij de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (abbb's), die van essentieel belang zijn voor een adviesaanvraag aan een adviesorgaan van de Landswetgever.

Een primair punt van zorg is het beperkte tijdsbestek dat de SER is geboden om te adviseren. Dit beperkte tijdsbestek heeft invloed op het vermogen van de SER om een uitvoerige raadpleging van de belangrijkste stakeholders te faciliteren, wat cruciaal is voor een zorgvuldige belangenafweging. De late raadpleging van de SER op 15 december 2023, na de publicatie van de inflatiecijfers voor juli en augustus door het CBS reeds begin oktober 2023³, wekt onzekerheid en onvoorspelbaarheid bij werkgevers en werknemers. Hoewel het verzamelen van aanvullende gegevens een prudente benadering kan zijn, had de Minister bij duidelijke aanwijzingen van significante economische veranderingen redelijkerwijs sneller kunnen handelen.

De SER benadrukt het belang van de principes van rechtszekerheid en evenredigheid. De vertraagde reactie van de Minister op de inflatiecijfers kan worden gezien als een schending van deze beginselen. Een heldere en tijdige motivering voor de vertraging in het raadplegen van de SER is essentieel voor het waarborgen van transparantie en verantwoording.

Ondanks deze beperkingen heeft de SER zijn oordeel gebaseerd op eerder onderzoek naar minimumloonaanpassingen, ambtelijke adviezen en relevante wetenschappelijke literatuur. Deze bronnen bieden een solide basis voor een degelijk onderbouwd en evenwichtig advies. De SER zal, ondanks de procedurele uitdagingen, in het voorliggende rapport een advies leveren dat de complexiteit van het onderwerp en de diverse belangen die spelen, recht doet.

In dit advies zal derhalve specifieke aandacht worden besteed aan de juridische en beleidsmatige kaders voor de indexerings van het minimumloon, de cruciale rol die het speelt in de sociaaleconomische ontwikkeling van Curaçao, de noodzaak van beleidscoherentie, de risico's van een loon-prijsspiraal, de macro-economische effecten, en de bijdrage ervan aan armoedebestrijding.

1.4. Oordeel vooraf

Alvorens dieper in te gaan op deze aspecten, wenst de SER op voorhand te benadrukken dat de verhoging van het minimumuurloon in Curaçao een complexe kwestie is, die een breed scala aan sociaaleconomische aspecten omvat. De voorgestelde verhoging van NAF. 10,70 naar NAF. 11,28 per uur per 1 januari 2024 vertegenwoordigt ontegenzeggelijk een belangrijke stap in het behoud van de levensstandaard van de minimumloners in eerste instantie. Tegelijkertijd roept deze verhoging vragen op met betrekking tot de toereikendheid ervan en de bredere economische gevolgen die deze met zich meebrengt.

Er leven nu 16.872 huishoudens in armoede (onder de armoedegrens), en meer dan 45.000 inwoners leven in armoede, waarbij niet gedocumenteerde vreemdelingen niet zijn meegerekend. Dit komt neer op 46.647 van de 148.925 inwoners van het eiland, wat gelijkstaat aan 31,3%⁴.

De gepresenteerde statistieken onderstrepen de acute ernst van de armoedeproblematiek in Curaçao, en benadrukken daarmee de dringende behoefte aan effectieve armoedebestrijdingsstrategieën. Hoewel de voorgestelde verhoging van het minimumloon gezien kan worden als een positieve stap, rijst de kritische vraag of deze maatregel alleen volstaat om een substantiële verbetering te bewerkstelligen in de levensomstandigheden van de burgers die rond dit loonniveau leven. Het is essentieel om deze kwestie te beschouwen binnen de bredere context van inkomensverdeling en economische stabiliteit in Curaçao, waarbij een geïntegreerde aanpak vereist is om langdurige en betekenisvolle verandering te realiseren.

³ https://cuatro.sim-cdn.nl/cbscuracao/uploads/05102023_-_komunikado_pa_prensa_cpi_korsou_yuli_i_ougunstus_2023.pdf?cb=HVLZA0sx

⁴ Goede, Miguel: "Eindelijk aandacht voor armoede in Curaçao"; draft 5.0 (23 juli 2023); <https://nl.linkedin.com/pulse/eindelijk-aandacht-voor-armoede-op-curacao-miguel-goede>

Een verhoging van het minimumloon brengt daarnaast economische implicaties met zich mee. Er bestaat zorg dat een verhoging inflatie kan veroorzaken, met als gevolg dat hogere lonen leiden tot hogere consumentenprijzen. Dit kan de koopkracht van inwoners, met name die met lagere inkomens, negatief beïnvloeden. Er is verder bezorgdheid over de nog steeds te hoge werkloosheid⁵ en het feit dat veel gezinnen moeite hebben om het hoofd boven water te houden. Dit heeft niet alleen gevolgen voor de huidige generatie, maar beïnvloedt ook de ontwikkelingskansen van kinderen op sociaal en onderwijsgebied⁶.

Daarbij is het voor de SER essentieel dat Curaçao betaalbaar blijft, niet alleen voor haar inwoners maar ook voor toeristen, die een cruciale rol spelen in de lokale economie. Toerisme is één van de belangrijkste bronnen van inkomsten voor het eiland en draagt bij aan werkgelegenheid. Een significante stijging van de kosten van levensonderhoud kan Curaçao minder aantrekkelijk maken als toeristische bestemming, wat negatieve gevolgen kan hebben voor de algehele economische gezondheid van het eiland. Bovendien kan een disbalans in de kosten van levensonderhoud de sociale cohesie onder druk zetten, door het creëren van een grotere kloof tussen inwoners en bezoekers. Het is daarom van cruciaal belang dat eventuele beleidswijzigingen, zoals de verhoging van het minimumloon, zorgvuldig worden overwogen om de delicate balans tussen levensonderhoudskosten en economische levensvatbaarheid te bewaren.

In de hiemavolgende hoofdstukken zullen bovengenoemde aspecten nader worden uitgediept.

⁵ In 2022 was de werkloosheidsgraad in Curaçao 13,1%, een aanzienlijke daling ten opzichte van 19,1% in 2020. De jeugdwerkloosheid daalde ook van 42,2% in 2020 naar 29,8% in 2022. Hoewel deze gegevens significante verbeteringen op de arbeidsmarkt van Curaçao aantonen, zoals een stijging van de arbeidsparticipatiegraad van 56,4% naar 61,6% en een toename van het aantal werkenden van 57.050 naar 66.722 in 2022, overschrijden deze cijfers nog steeds de internationaal aanvaardbare normpercentages voor arbeidsparticipatie zoals vastgesteld door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OECD). Dit benadrukt de noodzaak voor voortdurende evaluatie en aanpassing van het arbeidsbeleid om deze percentages in overeenstemming te brengen met internationale standaarden; Bronnen: CBS <https://www.cbs.cw/labour>; OECD; <https://data.oecd.org/emp/labour-force-participation-rate.htm>

⁶ Zie o.a.: Milena Nikolova en Boris Nikolaev, "How having unemployed parents affects children's future well-being"; 13 juli 2018, Brookings Institution, Washington D.C.: <https://www.brookings.edu/articles/how-having-unemployed-parents-affects-childrens-future-well-being/>

2. Het standpunt van de SER

2.1. Juridisch kader

De indexering van het minimumloon wordt geregeld in artikel 13, eerste lid van de Landsverordening minimumlonen. Volgens dit artikel kan de Minister, indien uit de door het CBS vast te stellen prijsindexcijfers van de gezinsconsumptie blijkt, dat het cijfer voor de maand augustus van het lopend jaar, vergeleken met het cijfer voor de maand augustus van het voorafgaande jaar is gestegen of gedaald, de SER gehoord, bedragen vaststellen, die met ingang van 1 januari van het komend jaar in de plaats treden van de in artikel 9, eerste tot en met het vierde lid, van de Landsverordening minimumlonen genoemde bedragen. In dit kader bepaalt de Minister welk prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie zoals vastgesteld door het CBS van toepassing is voor de indexering van de minimumlonen. De Minister kan kiezen uit twee prijsindexcijfers die door het CBS worden berekend en gepubliceerd, namelijk het consumentenprijsindexcijfer op basis van de enkelvoudige maandmethode⁷ en het consumentenprijs-indexcijfer op basis van het twaalf maandelijkse gemiddelde⁸.

Rekening houdend met de publicatie van het CBS aangaande het consumentenprijsindexcijfer voor de maand augustus 2023⁹, stelt de SER vast dat de Minister heeft gekozen voor het prijsindexcijfer op basis van het twaalf maandelijkse gemiddelde. Het CBS heeft het consumentenprijsindexcijfer voor de maand augustus 2023 vastgesteld op 5,4%, volgens het twaalf maandelijkse gemiddelde. De SER constateert echter dat er in het dossier dat ter advisering is voorgelegd, geen verklaring is opgenomen van de Minister omtrent de rationale achter de keuze voor het consumentenprijsindexcijfer op basis van het twaalf maandelijkse gemiddelde. Het zou nuttig zijn als deze toelichting wordt verschaft om de adviesprocedure adequaat te ondersteunen en belangrijk om de gemeenschap inzicht te geven in beweegredenen van de Minister.

Als gevolg van het vorenstaande is het voor de SER niet inzichtelijk of de keuze van de Minister voor het twaalf maandelijkse gemiddelde gebaseerd is op geaccordeerd beleid om de indexering van het minimumloon op consistente en uniforme wijze te berekenen volgens het twaalf maandelijkse gemiddelde of dat de keuze slechts gebaseerd is op het feit dat het consumentenprijsindexcijfer voor de maand augustus 2023, op basis van het twaalf maandelijkse gemiddelde, een hogere indexering van het minimumloon oplevert. De SER is zich van bewust dat de Minister in het verleden de keuze voor de berekeningsmethode van het consumentenprijsindexcijfer heeft laten afhangen van de berekeningsmethode die de hoogste indexering van het minimumloon oplevert.¹⁰ Met inachtneming van het eerder vermelde, verzoekt de SER de Minister vriendelijk doch dringend om een gedegen motivatie dan wel een uitgebreide toelichting te verschaffen met betrekking tot de keuze om het consumentenprijsindexcijfer op basis van het twaalf maandelijkse gemiddelde toe te passen voor de voorgestelde indexering van het minimumloon.

De SER wil benadrukken dat de toepassing van het consumentenprijsindexcijfer op basis van het twaalf maandelijkse gemiddelde een geschikte indexeringsmethode is aangezien een goed beeld wordt verkregen van de lange termijn prijsontwikkeling. Het is echter van essentieel belang dat de eerdergenoemde indexeringsmethode consequent wordt toegepast, ongeacht of de verwachte indexering op basis van het twaalf maandelijkse gemiddelde leidt tot een lagere of hogere aanpassing van het minimumloon in

⁷ De berekeningsmethode van het consumentenprijsindexcijfer op basis van de enkelvoudige maandmethode houdt in dat het consumentenprijsindexcijfer van de gezinsconsumptie wordt berekend door het consumentenprijsindexcijfer voor een bepaalde maand van het lopend jaar te vergelijken met het consumentenprijsindexcijfer voor diezelfde maand van het voorafgaand jaar.

⁸ De berekeningsmethode van het consumentenprijsindexcijfer op basis van het twaalf maandelijkse gemiddelde impliceert dat het consumentenprijsindexcijfer wordt berekend door de gemiddelde ontwikkeling van het prijsindexcijfer gemeten over de periode van twaalf maanden voorafgaande aan een bepaalde maand te vergelijken met de gemiddelde ontwikkeling van het consumentenprijsindexcijfer over dezelfde periode een jaar eerder.

⁹ <https://www.cbs.cw/de-ontwikkeling-van-de-consumentenprijzen-op-curacao-voor-de-maanden-juli-en-augustus-2023>

¹⁰ SER advies van 21 december 2017 met kenmerk 196/2017-SER.

vergelijking met het consumentenprijsindexcijfer op basis van de enkelvoudige maandmethode. De SER verzoekt de Minister vriendelijk, doch met klem, om dit aspect te overwegen.

Zoals eerder aangegeven, wordt de indexering van het minimumloon geregeld in artikel 13, eerste lid, van de Landsverordening minimumlonen. Echter, wil de SER benadrukken dat de indexering van het minimumloon altijd ten dienste moet zijn van het doel van de Landsverordening minimumlonen. Volgens pagina 5 van de memorie van toelichting beoogt de Landsverordening minimumlonen aan alle in het beroeps- of bedrijfsleven werkzaam zijnde werknemers van 21 jaar en ouder, voor zover zij niet op grond van bijzondere bepalingen buiten de kring van rechthebbenden vallen, een minimumloon te verzekeren.

2.2. Economische draagkracht en groeipotentieel

In het licht van de nijpende economische situatie vereist een toelichting op de besluitvorming rond loonstijgingen in Curaçao een zorgvuldige overweging van de speciale karakteristieken en draagkracht van de lokale economie. Een verhoging van het minimumloon kan leiden tot hogere loonkosten voor bedrijven, wat mogelijk resulteert in hogere prijzen voor goederen en diensten. Het is belangrijk om een balans te vinden tussen het verhogen van het minimumloon en het behouden van economische stabiliteit om een loonspiraal te voorkomen. De beleidsbeslissingen over minimumloonstijgingen en indexering moeten rekening houden met verschillende economische factoren en de specifieke context van Curaçao.

Om een beeld te krijgen van de lokale economische context op Curaçao wordt in tabel 2 een overzicht van verschillende economische indicatoren weergegeven.

Tabel 2: Economische Indicatoren Curacao 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023*
Reële BBP	-3,2%	-18,0%	4,2%	7,9%	4,1%
In % van de totale bevolking 15+					
Bruto participatiegraad	59,7	56,4	-	61,6	
Netto participatiegraad	49,3	45,6	-	53,5	
Werkloosheid (%)	17,4	19,1	-	13,1	

Bron: CBS en CBCS (*projectie)

Uit tabel 2 is af te leiden dat de participatiegraad in Curaçao vrijwel constant is gebleven. Echter, is een arbeidsparticipatie beneden 60% naar internationale maatstaven aan te merken als laag. Daarnaast constateert de SER dat de arbeidsproductiviteit in termen van BBP per werknemer en BBP per uur een neerwaartse trend vertoont.¹¹ In dit kader wil de SER de regering aanbevelen om te komen met beleid gericht op verhoging van arbeidsproductiviteit. De SER acht het stimuleren van arbeidsproductiviteit via gericht beleid van cruciaal belang voor economische groei, concurrentievermogen, werkgelegenheid, inkomensgroei, innovatie, demografische uitdagingen en sociale vooruitgang. Dit vormt een integraal onderdeel van een gezonde en duurzame economie. Daarnaast is het vanuit het perspectief van werkgevers bezien, van belang dat de regering flexibilisering van de arbeidsmarkt in overweging neemt. Deze flexibilisering kan een sleutelfactor voor bedrijven zijn om zich aan te passen aan veranderende economische omstandigheden en om concurrerend te blijven gelet op verhoogde loonkosten als gevolg van een verhoging van het minimumloon.

Verder blijkt uit tabel 2 dat per eind 2023 de economische krimp van 2020 nog niet is ingehaald. Op basis van de projectie van de CBCS wordt verwacht dat in 2024 een economische groei van 4,1% wordt gerealiseerd. Deze verwachte groei van 4,1% wordt voornamelijk toegeschreven aan de verwachte groei van de toeristische sector.¹² Dit impliceert dat economische krimp van 2020 naar verwachting pas eind 2024 zal worden ingehaald. Hieruit concludeert de SER dat er pas eind 2024 de economie mogelijke draagkracht zou hebben voor additionele loonstijgingen als gevolg van verhoging van het minimumloon.

¹¹ Macro-economische Impact Analyse Indexering Minimumloon 2024, MEO

¹² CBCS Economic Bulletin Dec2023

De SER wijst erop dat een verhoging van het minimumloon per 1 januari 2024, zonder een gelijktijdige toename in arbeidsproductiviteit en het bereiken van pre-covid economische niveau, potentieel schadelijk kan zijn voor de concurrentiepositie. Verhoging van het minimumloon zonder overeenkomstige groei in productiviteit kan negatieve werkgelegenheidseffecten hebben, aangezien bedrijven mogelijk moeite hebben om de verhoogde loonkosten op te vangen.

2.3 Minimumloonverhoging in economisch perspectief

2.3.1 Macro-economisch effect

Op verzoek van de Minister heeft het Ministerie van Economische Ontwikkeling (MEO) een macro-economische impactanalyse uitgevoerd van de voorgenomen indexering van het bruto minimumuurloon per 1 januari 2024 met 5,4 procent tot NAf 11,28. MEO veronderstelt:

- Een stijging van de loonkosten per werkende met bruto minimumuurloon (exclusief sociale premies) ter waarde van NAf 100,46 per maand;
- Een stijging van de sociale premies met NAf 255,56; en
- 21.084 minimumloon-verdieners.

De verhoging van het minimumloon leidt, volgens MEO, op basis van bovengenoemde uitgangspunten, tot een toename van de loonkosten voor bedrijven met NAf 30,8 miljoen per jaar, wat, naar verwachting een prijsverhogend effect zal hebben op de consumptie. Dit wordt weerspiegeld in een stijging van de prijs van productie voor bedrijven (0,8%), de consumptieprijs (0,6%) en de uitvoerprijs (0,3%) en daardoor een verlaging van de particuliere consumptie en de uitvoer. De toename van de lasten in de private sector heeft eveneens als gevolg dat het reële vermogen afneemt en werkgevers minder geneigd zullen zijn om te investeren.

De verwachte daling in het niveau van investeringen, consumptie en volume uitvoer hebben een negatief effect op de reële groei van het BBP (-0,4%-punten). Dit kan worden toegeschreven aan de verminderde vraag als gevolg van hogere prijzen en de impact op de bedrijfskosten.

MEO verwacht verder een lichte daling in het aantal arbeidsplaatsen bij bedrijven (-200) als gevolg van de verhoging van het minimumloon. Dit kan het gevolg zijn van hogere loonkosten en de daaruit voortvloeiende aanpassingen op de arbeidsmarkt. De verhoging van het minimumloon heeft invloed op de handelsbalans, met een daling in zowel de uitvoer (-0,6%-punten) als de invoer (-0,2%-punten). Dit kan wijzen op een afname van de concurrentiekracht en een verandering in de handelsdynamiek.

De inkomsten uit directe belastingen van bedrijven worden verwacht te dalen met NAf 0,6 miljoen, wat wijst op een afname van bedrijfswinsten als gevolg van hogere loonkosten.

De verwachte gevolgen benadrukken dat de verhoging van het minimumloon aanzienlijke macro-economische effecten heeft, waaronder invloed op prijzen, koopkracht, economische groei, arbeidsproductiviteit, werkgelegenheid, inkomensverdeling, handel, particuliere consumptie en fiscale inkomsten. De SER acht het belangrijk om deze effecten zorgvuldig te overwegen bij het nemen van beleidsbeslissingen over de indexering van het minimumloon.

De SER adviseert derhalve een evenwicht tussen het stimuleren van economische groei en het bieden van sociale bescherming aan werknemers. Verder beveelt hij aan om aanvullende maatregelen te nemen, zoals gerichte ondersteuning voor bepaalde groepen werknemers of sectoren die het meest worden beïnvloed door de verhoging van het minimumloon.

De Raad benadrukt, tot slot, het belang van voortdurende monitoring en evaluatie van de impact van de minimumloonverhoging, om tijdig bij te sturen indien nodig.

2.3.2 Sectorale impact

Voor een analyse van de sectorale impact van de voorgenomen verhoging van het minimumloon is het interessant om te weten welke bedrijfstakken doorgaans het minimumloon betalen, hoe deze bedrijfstakken de afgelopen jaren hebben gepresteerd in economisch opzicht en wat de vooruitzichten zijn.

De meest recente cijfers van inkomensverdeling naar bedrijfstak die de SER heeft kunnen vinden, dateren van (de Census van) 2011. Uit de publicatie 'Inkomens en inkomensverdeling in Curaçao; Publicatiereeks Census 2011' volgt dat "Huishoudens als werkgever", "Landbouw, bosbouw en visserij", "Verschaffen van accommodatie en maaltijden" (horeca), "Administratieve en ondersteunende diensten", "Kunst, amusement en recreatie", "Overige diensten", "Groot- en detailhandel en reparatie van motorvoertuigen", "Bouwnijverheid", "Industrie" en "Menselijke en gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening" de bedrijfstakken zijn met het hoogste aandeel van werkzame personen met een bruto-inkomen tot NAF. 2.000,- (zie tabel 3).¹³ De SER acht het redelijk om aan te nemen dat de inkomensverdeling binnen de respectievelijke sectoren anno 2023 niet aanzienlijk is veranderd.

Tabel 3. Aandeel werkzame personen per bedrijfstak met bruto-inkomens tot NAF. 2.000,- (bedrijfstakken met laagste gemiddelde bruto-inkomens)

Huishoudens als werkgever; productie van goederen en diensten voor eigen gebruik	92%
Landbouw, bosbouw en visserij	71%
Verschaffen van accommodatie en maaltijden (horeca)	71%
Administratieve en ondersteunende diensten	71%
Kunst, amusement en recreatie	66%
Overige diensten	63%
Groot- en kleinhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	62%
Bouwnijverheid	49%
Industrie	42%
Menselijke en gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	41%

Afgeleid uit: 'Inkomens en inkomensverdeling in Curaçao; Publicatiereeks Census 2011' (CBS Curaçao)¹⁴

Uit ander, meer recent onderzoek, blijkt dat "Groot en kleinhandel en reparatie van motorvoertuigen", "Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening", "Horeca", "Financiële en verzekeringsdiensten", "Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke en aanverwante dienstverlening"¹⁵ en "Bouwnijverheid" de grootste bedrijfstakken zijn gemeten in aantal werkenden.¹⁶

Hieruit leidt de Raad af dat de verhoging van het minimumloon voornamelijk de bedrijfstakken "Groot en kleinhandel en reparatie van motorvoertuigen", "Horeca", "Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening" en "Bouwnijverheid" zal treffen. Ook de impact op de bedrijfstak "Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke en aanverwante dienstverlening" acht de Raad noemenswaardig (36 procent van de werkenden hadden een inkomen tot NAF. 2.000,- in 2011).

De SER constateert dat, na een aantal jaren van economische krimp, met een dieptepunt in 2020 vanwege aangehouden economische activiteiten door de COVID-pandemie, de Curaçaose economie (BBP) in 2021 en 2022 is gegroeid, met respectievelijk 4,2 en 7,9 procent, in beide jaren voornamelijk aangedreven door

¹³ Het betreft het bruto-maandinkomen, zonder rekening te houden met eventuele deeltijdarbeid. Dit betekent niet per definitie dat het om het brutominimumloon gaat.

¹⁴ https://www.cbs.cw/flvsystem/media/inkomens-en-inkomensverdelingen-in-curacao-census-2011_0.pdf

¹⁵ Betreft verhuur en lease van motorvoertuigen en andere goederen en machines, arbeids- en reisbemiddeling, beveiliging en opsporing, verzorging van gebouwen en landschappen, kantooradministratie en callcenters. Personeel werkzaam bij andere bedrijfstakken via een arbeidsbemiddeling bureau behoren ook tot dit bedrijfstak.

¹⁶ Bron: De aanbodkant van de arbeidsmarkt; Resultaten van het arbeidskrachtenonderzoek 2020. CBS 2020. (<http://digitallibrary.cbs.cw/content/CB/SO/00/06/00/00001/090621%20-%20De%20aanbodkant%20van%20de%20arbeidsmarkt%20Curaçao.pdf>)

de toeristische sector.¹⁷ De toegevoegde waarde van bedrijfstak "Horeca" toonde in beide jaren een groei vergeleken met de periode vóór de pandemie (2019) en een groei in 2022 vergeleken met het voorgaande jaar. Ook de prognoses voor 2023 en 2024 zijn positief voor de toeristische sector, volgens het meest recente Economische Bulletin van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten.¹⁸ Het voorgaande geldt echter niet voor de bedrijfstakken "Groot en kleinhandel en reparatie van motorvoertuigen" en "Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening". De bruto toegevoegde waarde van de sector "Groot en kleinhandel en reparatie van motorvoertuigen" toont al jaren, vóór de COVID-pandemie, een dalende trend en was zelfs in 2022 nog niet op het niveau van 2019. Voor "Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening" geldt dat de bruto toegevoegde waarde relatief constant is gebleven tot en met 2019, met een daling van 6 procent in 2020¹⁹, een lichte daling in 2021 (-1.5%)²⁰ en een daling van 11,8 procent in 2022²¹.

Bij de bouwsector schommelt de bruto toegevoegde waarde al jaren, vóór de COVID-pandemie. Na een dip van 6 procent in 2020²² toonde de toegevoegde waarde van de sector een lichte daling in 2021 (-0.7%).²³ In 2022 toonde de sector een opleving, met een toename van de bruto toegevoegde waarde van ruim 24 procent, wat te danken is aan de bouw van nieuwe woningen, de reparatie van straatinfrastructuur en de bouw van commerciële panden en hotels.²⁴ Ook in 2023 wordt een toename van de activiteiten verwacht. De verwachtingen voor 2024 zijn minder hoog omdat sommige grote investeringsprojecten reeds hun eindstadium zullen hebben bereikt.²⁵

De bedrijfstak "Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke en aanverwante dienstverlening" lift deels mee (verhuur van roerende goederen) met de ontwikkelingen in de toeristische sector en zag een stijging van 30 procent in 2022 ten opzichte van 2021²⁶ waarmee de bruto toegevoegde waarde bijna op het niveau van 2019 ligt. De SER verwacht dat de groeitrend in deze bedrijfstak zal voortzetten aangemoedigd door de verwachte groei van het aantal verblijf- en cruisetoeeristen.

Hoewel enkel de ontwikkeling van de toegevoegde waarde van een bedrijfstak geen indicatie is van de mate waarin de bedrijfstak de verhoogde bedrijfskosten (loonkosten) zal kunnen dragen, geeft het provisorisch wel een indicatie. Op basis hiervan heeft de SER haar bedenkingen of de bedrijfstakken "Groot en kleinhandel en reparatie van motorvoertuigen" en "Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening" de verhoging van het bruto minimumuurloon kunnen dragen. De bedrijfstak "Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening" betreft bedrijven die medische dienstverlening en paramedische zorg en maatschappelijke dienstverlening in instituten (tehuizen en internaten) en buiten instituten (thuiszorg en andere ambulante zorg) leveren. Het is reeds bekend dat de kosten in de zorgsector onder druk staan. De verhoogde bedrijfskosten zullen nog meer druk zetten op de budgetten van de zorginstellingen, wat de toegankelijkheid van de zorg kan beïnvloeden.

De SER beveelt de Minister aan om bij de volgende verhogingen van het minimumloon rekening te houden met de impact van deze verhogingen op de bedrijfstakken die hier gevoeliger voor zijn. Werkgevers in deze sectoren krijgen te maken met verhoogde loonkosten, wat mogelijk invloed heeft op hun financiële situatie. Dit geldt des te meer voor kleine bedrijven die druk zullen ervaren op hun winstmarges. Overigens, zal de

¹⁷ Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek (<https://www.cbs.cw/economy-0>)

¹⁸ Economic Bulletin - December 2023. Centrale Bank van Curaçao en Sint-Maarten (<https://www.centralbank.cw/publications/economic-bulletins/2023>)

¹⁹ Bron: CBS. Economische Ontwikkeling 2020: Een economie onder druk (<https://www.cbs.cw/economische-ontwikkeling-2020-een-economie-onder-druk>)

²⁰ Bron: CBS. Economische ontwikkeling 2021: een economie in ontwikkeling (<https://www.cbs.cw/economische-ontwikkeling-voor-curacao-in-2021>)

²¹ Bron: CBS. Economische Ontwikkeling 2022: Een rijzende economie (<https://www.cbs.cw/economy-0>)

²² Bron: CBS. Economische ontwikkeling 2020: een economie onder druk (<https://www.cbs.cw/economische-ontwikkeling-2020-een-economie-onder-druk>)

²³ Bron: CBS. Economische ontwikkeling 2021: een economie in ontwikkeling (<https://www.cbs.cw/economische-ontwikkeling-voor-curacao-in-2021>)

²⁴ Bron: CBS. Economische Ontwikkeling 2022: Een rijzende economie (<https://www.cbs.cw/economy-0>)

²⁵ Economic Bulletin - December 2023. Centrale Bank van Curaçao en Sint-Maarten (<https://www.centralbank.cw/publications/economic-bulletins/2023>)

²⁶ Bron: CBS. Economische Ontwikkeling 2022: Een rijzende economie (<https://www.cbs.cw/economy-0>)

regering in haar begroting rekening dienen te houden met de verhoogde bedrijfskosten van relevante gesubsidieerde instellingen als gevolg van de stijging van het bruto minimumuurloon.

2.3.3. Werkgelegenheidseffecten

Het wettelijke minimumloon dient ook als een ondergrens voor onderhandelingen op de arbeidsmarkt. Hierdoor zal een verhoging van het wettelijk minimumloon naar verwachting effecten hebben voor de werkgelegenheid, aangezien de loonkosten voor lage inkomens stijgen. De mate van de werkgelegenheidseffecten is afhankelijk van de specifieke karakteristieken van de lokale arbeidsmarkt. Hierbij kan worden gedacht aan onder andere het aandeel werknemers dat het minimumloon verdient, de participatiegraad van de laagopgeleiden, de arbeidsparticipatie, het type dienstverband dat het merendeel van de minimumloners heeft. Gelet hierop wordt een kwalitatieve analyse verricht naar de werkgelegenheidseffecten van een minimumloonsverhoging rekening houdend met de specifieke karakteristieken van de lokale arbeidsmarkt. Bovendien worden de potentiële werkgelegenheidseffecten van zowel de ont koppeling van de minimumloonverhoging van sociale uitkeringen als het ontbreken van een tegemoetkomingsregeling voor werkgevers in kaart gebracht.

Het ontbreken van een koppeling tussen het minimumloon en de sociale uitkeringen zal naar verwachting het negatieve effect op de werkgelegenheid enigszins matigen bij een verhoging van het minimumloon. De verhoging van het minimumloon zal naar verwachting meer mensen stimuleren om aan het werk te gaan, aangezien het verschil tussen de sociale uitkeringen en het minimumloon groter wordt. Bovendien zal de verhoging van het minimumloon resulteren in een verbeterde inkomenspositie van minimumloners en zal het effect hebben op aangrenzende lonen (overloopeffecten). In deze context wenst de SER enkele opmerkingen te maken.

Als gevolg van de ont koppeling van het minimumloon aan de sociale uitkeringen zal bij een verhoging van het minimumloon de inkomens van de uitkeringsgerechtigden gelijk blijven.

Gelet op bovengenoemde mogelijke werkgelegenheidseffecten is het van belang om kort aandacht te besteden aan de belangrijkste kenmerken van de lokale arbeidsmarkt. De kenmerken van de arbeidsmarkt kunnen de mogelijke werkgelegenheidseffecten matigen of juist versterken. In tabel 4 wordt een overzicht van de relevante kenmerken van de lokale arbeidsmarkt weergegeven.

Tabel 4. Ontwikkeling relevante indicatoren van de lokale arbeidsmarkt

	2017	2020	2022
Werkzame beroepsbevolking	62.480	57.050	66.722
Werkloze beroepsbevolking	10.290	13.442	10.035
Beroepsbevolking	72.770	70.494	76.757
Economisch niet-actieven	45220	54.562	47.479
Arbeidsparticipatiegraad (%) ²⁷	53	46,7	51,5
Werkloosheidspercentage (%)	14,1	19,1	13,1
Jeugdwerkloosheidspercentage (%)	32,8	42,2	29,8

Bron: CBS Curaçao

Allereerst stelt de SER vast dat de lokale arbeidsmarkt gekenmerkt wordt door een hoge werkloosheid. Indien de werkloosheid onderverdeeld wordt naar opleidingsniveau kan gesteld worden dat de werkloosheid in Curaçao het hoogst is onder de laagopgeleiden.²⁸ Met inachtneming van deze constatering kan een mogelijke productiviteitsval als gevolg van verdere verhoging van het minimumloon juist de werkloosheid in het algemeen als de werkloosheid onder laagopgeleiden in het bijzonder, versterken. Tegen deze achtergrond wil de SER de regering aanbevelen tot het verrichten van een onderzoek naar de oorzaken van de hoge werkloosheid onder laagopgeleiden. Het is van belang om te weten of de hoge werkloosheid onder laagopgeleiden mede veroorzaakt wordt door de productiviteitsval.

²⁷ In % van de totale bevolking

²⁸ CBS, *Statistische trends. Beroepsbevolking op de Nederlands-Caribische eilanden*, 2019.

Een ander belangrijk kenmerk van de lokale arbeidsmarkt is de lage arbeidsparticipatie in combinatie met een hoog aantal economisch niet-actieven²⁹. De lage arbeidsparticipatie kan deels verklaard worden door de hoge werkloosheid. In geval de arbeidsparticipatie onderverdeeld wordt naar leeftijdscategorie dan blijkt dat de arbeidsparticipatie het hoogst is onder leeftijdscategorie van 25 tot 55 jaar. De arbeidsparticipatie is het laagst onder enerzijds jongeren tussen 15 en 25 jaar en ouderen tussen 55 tot 65 jaar. In tegenstelling tot de arbeidsparticipatie, zijn jongeren tussen 15 en 25 jaar en ouderen tussen 55 tot 65 jaar het meest economisch niet-actief. Gelet hierop rijst de vraag of de verhoging van het minimumloon zal bijdragen aan een verbetering van de arbeidsparticipatie en het verlagen van het aantal economisch niet-actieven. De SER is van mening dat de verbetering van de arbeidsparticipatie het beste gerealiseerd kan worden door middel van het inzetten van meerdere beleidsinstrumenten gericht op het bewerkstelligen van een actieve deelname aan de arbeidsmarkt. Het uitsluitend verhogen van het minimumloon zal niet toereikend zijn om de arbeidsparticipatie te verhogen.

²⁹ De economisch niet-actieven zijn mensen die niet werken en ook niet werkloos zijn, omdat ze niet op zoek zijn naar werk en/of daarvoor niet direct beschikbaar zijn.

3 Samenvatting en aanbevelingen

3.1 Belangrijkste bevindingen

De SER stelt vast dat het waarborgen van een toereikend inkomen essentieel is voor huishoudens in Curaçao, met name voor huishoudens bestaande uit minimumloners. Dit is van cruciaal belang om een redelijk levensonderhoud te kunnen bekostigen en actief deel te nemen aan de samenleving. Er bestaat een duidelijke behoefte om de balans te herstellen tussen overheidsbeleid en gemeenschapsbehoeften, met specifieke aandacht voor ondersteuning van mensen met een laag inkomen.

Het is van cruciaal belang om een evenwicht te vinden tussen het verhogen van het minimumloon en het handhaven van economische stabiliteit. Een te snelle of te aanzienlijke verhoging kan negatieve gevolgen hebben voor de werkgelegenheid en de concurrentiepositie van bedrijven.

3.2 Aanbevelingen voor beleidsimplementatie

De SER is van mening dat een evenwicht tussen het verhogen van het minimumloon en het handhaven van economische stabiliteit gerealiseerd kan worden indien de regering de nodige aandacht besteedt aan de volgende punten:

- De SER benadrukt het belang van het verhogen van de arbeidsproductiviteit parallel aan de verhoging van het minimumloon. Dit kan door middel van investeringen in scholing en training van werknemers, vooral in sectoren waar het minimumloon veelvuldig wordt betaald.
- De SER adviseert specifieke ondersteuning voor sectoren die het meest geraakt worden door de verhoging van het minimumloon. Dit kan in de vorm van subsidies of belastingverlichtingen om de extra loonkosten op te vangen.
- Voortdurende monitoring en evaluatie van de impact van de minimumloonverhoging is essentieel. Dit helpt bij het tijdig identificeren en aanpakken van eventuele negatieve economische gevolgen.
- Ontwikkeling van gerichte beleidsmaatregelen om de arbeidsparticipatie van jongeren en ouderen te verhogen, gezien hun lage participatiegraad en hoge mate van economische inactiviteit.
- De SER beveelt aan om een diepgaand onderzoek te initiëren naar de oorzaken van de hoge werkloosheid onder laagopgeleiden, met speciale aandacht voor de mogelijke invloed van de productiviteitsval als gevolg van de verhoging van het minimumloon.

Slot

Concluderend wil de SER de regering in overweging geven om bij de uiteindelijke politiek-bestuurlijke beslissing omtrent aanpassingen van het wettelijk minimumloon per 1 januari 2024 een zorgvuldige en evenwichtige afweging te maken van de belangen van zowel werknemers als werkgevers. Wij adviseren daarbij gebruik te maken van de beleidsaanbevelingen uit onze SER-verkenning van 5 oktober 2017 (kenmerk 173/2017-SER), die integraal onderdeel uitmaken van dit advies als bijlage.

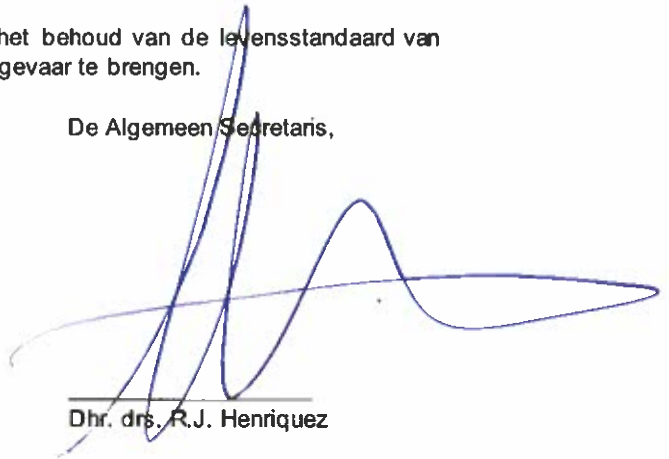
Een dergelijke evenwichtige benadering kan bijdragen aan het behoud van de levensstandaard van minimumloners zonder de bredere economische stabiliteit in gevaar te brengen.

De fungerend Voorzitter,

Dhr. mr. J.H. Jacobs

De Algemeen Secretaris,

Dhr. drs. R.J. Henriquez

cc.

De Minister van Algemene Zaken,

De Minister van Economische Ontwikkeling,

De Sector Arbeid van het Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn (SOAW),

De Directie Wetgeving en Juridische Zaken van het Ministerie van Algemene Zaken (WJZ),

De Beleidsorganisatie van het Ministerie van Economische Ontwikkeling,

De Sector Financieel Beleid en Begrotingsbeheer van het Ministerie van Financiën.